

Domokos Pál Péter nyolcvanesztendő

A Moldvában élő magyarok eredetének, múltjának és jelenének több mint fél évszázada, mindmáig legfáradhatatlanabb kutatója s legjobb ismerője Domokos Pál Péter. 1929-ben járt először a moldvai magyar falvakban népdalgyűjtő körúton s e gyűjtőút eredményét, páratlan szépségű dalokat, balladákat 1930-ban, a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Társaságának ülésén ismeretette.

Az egyre gyarapodó népzenei gyűjtemény mellett Domokos Pál Péter mind többet tudott meg e számkivetett magyar népcsoport keserves életéről, kultúrájáról. Megindító sorsukról könyvekben, cikkeken adott hírt. Dalaitat terjesztette, népszerűsítette, nyomában több kutató kerekedett fel, hogy újabb gyűjtéseket végezzen. Odaadó, fél évszázados munkájának eredménye, hogy számos moldvai csángó dal népünk élő zenekultúrájának részévé vált.

1981-ben Péter-Pál napján ünnepli Domokos Pál Péter nyolcvanadik születésnapját. Köszöntjük őt ez alkalommal egyik legkedvesebb adatközlőjének, a nyolcvanhat esztendő Simon Ferenc Józsefnének visszaemlékezésével.

DOMOKOS PÁL PÉTER 1941-ben megjelent könyvében így emlékezik találkozásukra:¹ „Második utam alkalmával Bákóból mentem ki a megye felső szegletében fekvő Lécpedre. Éppen Anna napja volt s a faluban búcsú- és püspökjárás. Simó Anti Józsihoz szálltam, s mondhatom, hogy a búcsús tapasztalatok szomorúságát csak házigazdám szívesseges, jó magyar gondolkodása valamint felesége fonográfra is fölvelt dalai felejtethették.”

SIMON FERENC JÓZSEFNÉ pedig így idézte fel az első találkozás történetét:

Szent Anna napja vót nálunk s akkor vót a búcsú, Szent Annának búcsúja. Nagy búcsúra készültünk, még a püspök es ott vót. S akkor a gyermekem, a fijam, rakták ki a zöd ágat, az út mellett a temetőtől ki a templomig, kétfelé az út mellé, ahogy várták a püspököt.

Én otthon főztem s egyszer csak hazajött Józsim s azt mondja:

– Édesanyám, vannak itt valami pózáló² emberek s kérnek szállást. Aki béereszti, hát lepózálják az életjüket,³ még a fiatalokat es, kinek szüksége van rá.

Mondom:

– Halgass te gyermek! Mennyi cigány jár az úton mind befogadjuk? Mert annyi járt akkor nálunk búcsú napján, hogy az egyik jön, a másik meen. Az egyik meen, a másik jön, nem tudsz tőllik szabadulni. És még hejzánk jöttek a rókonság, az idegenség, más falukból kocsikval, ilyen lókocsikval. S mondom:

– Látod milyen keskeny ez az udvar, ha két-három kocsi bójó ide, még nem es tud megfordulni! Hát még a cigányokat es idehozod?

Anyám! – aszongya – ezek nem cigányok, meglássa kend, hogy milyen emberek! Fogadjuk bé!

Aszongya az emberem:

– Haggy békét te neki, hojza ide!

Na akkor – mondom – ereggy! Ha apád is mongya, ereggy!

Józsí el es ment s egyszer hát hojza. A kocsicska béborítva gyékényvel, hogy az eső ne verje őket. Akkor ők imá kiszálltak vót a kocsiból, Domokos Pál Péter fogta a gyeplőjét a

¹ A moldvai magyarság múltja és jelene (Kolozsvár, 1941. 169. old.)

² pózáló = fényképező

³ élet = porta a házzal együtt

lónak, vezette. Kicsi lovacská befogva . . . No, bójöttek a kapun, köszöntek, hogy hínak, megkérdezték az uramat es, engemet es, aztán mondom:

– Telepedjenek le, űjenek le!

Leültek oda a tötésre. Mondom:

– Jöjjenek bé, s teríték asztalt. Asztalt tettem s ettek s akkor megkért engemet s az emberemet, hogy keressünk nekik valami lejánýokot, hogy este énekeljenek nekik. Ő másodmagával vót, egy társával. Hát, kéri az uram, hogy mejen lejánýokat kerejsünk?

De én ugy felforrtam magamban!

Miféle emberek lehetnek ezek, hogy ide lejánýokat kérnek az én életembe, hogy azok énekeljenek? Hát én erőst felforrtam! Akkor azt mondotta az én emberem:

– Van itten egy leján, Kató Marika, jól tud énekelni.

Na jól van, de én magamba haragudtam, hogyhá milyen emberek ezek. Ettek ottgagyon, eccer csak bójött két mozikás. Elkezdtek ottgagyan húzni – látták, hogy urak –, mozikálni a keserveseket. Én nem szerettem, hogy melyent énekeltek. Haragomba mondom nekik:

– Ne ezt énekeljétek!

– Hát melyiket?

Én elkezdtem: Nem zereg a falevele, ha a szél nem fujja, Jártál hejzám kisangyalom, az Isten is tudja. . .

Szép nótával! Nem úgy mint most. Akkor bátran belényúl a zsebibe Domokos Pál Péter s kiveszen, nem tudom mennyi lejt, s odaadja nekik, a cigányoknak.

– Tessék szaladjatok!

Elmentek a cigányok s mi ott maradtunk. Azt mondja az emberemnek:

– Józsi bácsi, ha maga megengedi s néni Ilana akar, akkor nekünk nem kellene lejánýok ide. Énekel néni Ilana nekünk.

S akkor az én uram:

– Lehet, hagyom én, hagyom!

– Maga, néni Ilana akar-e?

– Igen én! En tudok énekelni.

Aztán szépecskén az asztalt eltakarítottuk, az ételt elraktam, elláttam a dógomat.

– Eredj László – asszondja, – nem tom hogy hitták az ő társát – hozd bé, ami a kocsiba van!

De nem tudtam, hogy a kocsiba mi lesz. Mikor az béhozta s én megláttam, hogy micsoda szerszámokat hozott oda bé, én es, s az emberem es megejedtünk. Én addig olyant sohase láttam, sohase halltam. No osztán szépecskén oda az asztalra én leültem oda s én kezdtem énekelni:

„Nem zereg a falevele, ha a szél nem fújja.

Jártál hejzám kisangyalom, az Isten is tudja.

Titkos a szerelem, félek az édesanyádtól,

Azt hallottam nyári babám, válunk el egymástól.

Nem válunk el babám, azt csak a falu szája mondja,

Felfogadtam Isten előtt, el sem es hagylak soha.”

Ezt énekeltem leghamarább Domokos Pál Péternek. Mikor elénekeltem, akkor tette a tüt vissza a gépbe, hogy én hallgassam meg, hogy én hogy énekelek. Őt-hat éneket visszaénekel nekem mind a gép.

– No, néni Ilana, – aszongya – maga így énekel.

Osztá én egész nap énekeltem neki, estig. S én úgy tartottam számba, hogy huszonötöt s amikor kijöttem ide Magyarországra, s ott esszegyültünk Pesten, s ott még vót egy nagy tisztos ember s így le vótunk ülve, azt mondja Domokos Pál Péter,

– Sok éneket énekel néni Ilana, amiket kihoztam ide Magyarországra.

Mondom:

– Úgy tartom én eszbe,⁴ hogy huszonötöt.

– Mifélét? – aszongya – nyócvant! Nyócvant énekel belé!

Legutóbbcori énekem vót: „Ó ember gondolkojál. . .”

No, osztán a másnap reggelt megértük, akkor lejött a lejánym, a fiam otthon volt, az uram otthon volt, akkor lefényképelt. A házunkot, minket, az egész családot s aztán elmentek egy délután. Elmentek s aztán küldött írást vissza, csinált egy könyvet, abba minden családomval benne vagyok.

1932-ben énekeltem Domokos Pál Péternek s azutántól mindig énekelek, visznek ingemet a tanárok. Voltam Marosvásárhelyre, vótam Kolozsvárra, vótam Pécsvárodra, Kaposvárra, vótam Kalocsára, vótam Kecskemétre, osztá Pestre legtöbbször.

Énekelek, visznek a tanárok. Isten fizesse meg Domokos Pál Péternek!

Lejegyezte: *Kóka Rozália*

Varrottas lepedő szegélye 1766-ból (Erdély)

⁴ eszbe tart = emlékszik